

DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2024-30-1-18>
УДК 159.923:378(Марія Култаєва)

Віль Бакіров

Марія Дмитрівна Култаєва – яскрава персоніфікація філософсько-педагогічної творчості

Слова вдячності і глибокої поваги до Марії Дмитрівни Култаєвої від її колеги і друга Віля Савбановича Бакірова.

Нестерпно боляче було узнати, що завершився земний шлях цієї чудової людини. Важко і сумно усвідомлювати, що більш не побачимо її чарівної посмішки і не почуємо її голос, не зможемо щось обговорити, поспілкуватися. Але вона продовжує живе у свідомості тих кому пощастило знати її, спілкуватися з нею.

Мені вона запам'яталася як взірець вільної і невимушеної духовної творчості, приклад того, як можна персоніфікувати у власному житті надзвичайно широкий гуманістичний світогляд. Їй вдавалося в дивний спосіб поєднувати філософські й поетичні аспекти творчості, створювати дивовижну гармонію точного раціонального мислення і глибоких емоційних переживань. Їй була притаманна рідка здатність відчувати найтонші вібрації нашого складного життя, і віртуозно відтворювати їх у своїх філософських концептах, у надзвичайно витончених, глибоких інтелектуальних конструкціях.

Кожна розмова з нею була інтелектуальною насолодою. Її ерудиція вражала. Вона бездоганно орієнтувалася як у класичних текстах, так і в сучасних наукових роботах, часто пропонувала несподівані, надзвичайно глибокі їх оцінки і інтерпретації. Вільне володіння іноземними мовами, особисті контакти з авторитетними закордонними колегами, блискуча освіченість і фундаментальний інтелектуальний багаж, іманентно робили її професором європейського рівня.

Коло наукових інтересів Марії Дмитрівни було неймовірно широким, охоплювало питання філософської антропології, культурології, теології, філософії і соціології освіти, теоретичної соціології. Вона під різними, часто вкрай несподіваними кутами зору розглядала долю духовної культури у «суспільстві знань», у світі що невпинно глобалізується, діа-

гнотувала ризики і загрози реальної моральної деградації людства. Її цікавила і філософська спадщина Г. Сковороди і сучасна західна філософсько-педагогічна антропологія, ідеї класиків німецького ідеалізму і Франкфуртська школа, погляди Карла Ясперса, Карла-Отто Апеля, Пейтера Слотердайка і багатьох інших авторів, які звертались до проблем формування і виховання людини, до «мистецтва жити».

Її активна багатостороння наукова діяльність не була мотивована суто академічним інтересом. Вона надихалася прагненням вдосконалення наших архаїчних, помітно деформованих освітніх практик, їх оновлення. Вона показувала безперспективність їх реформування суто політичними і адміністративними засобами, без опори на міцний фундамент живої філософської думки.

Яким би широким не був горизонт філософських пошуків, розвідок, роздумів Марії Дмитрівни Култаєвої, їх загальним знаменником була проблематика філософії освіти, якій вона відводила пріоритетну роль в наукових впливах на практичну педагогіку. Вона була впевнена, що «...на відміну від усіх інших дисциплінарно визначених тематичних полів філософських наук, філософія освіти в усіх її напрямках і відгалуженнях накладає світоглядне і методологічне табу на антигуманізм, на практики саморуйнації людини і самознищення людства. Освітні інституції, дидактичні та виховні практики є еволюційним досягненням людства, його духовним скарбом. Філософія освіти покликана не тільки зберігати і примножувати цю скарбницю, а й час від часу здійснювати перегляд її змістовного наповнення, робити селекцію і фільтрацію філософських ідей, зберігаючи при цьому гуманістичну інтенціональність та керуючись етикою відповідальності» [Култаєва 2014: 186–187].

В своїх працях вона невтомно робила цю селекцію і фільтрацію, розширювала горизонти осмислення актуальних філософських проблем виховання і освіти, виходила на принципово нові ракурси їх інтерпретації. І робила це вишукано, з концептуальною стрункністю та інтелектуальною шляхетністю. Вона до останніх днів жила в активному творчому пошуку, могла і збиралася ще дуже багато зробити і в науці, і в педагогічній роботі, мала цікаві творчі плани і наміри. Але й те, що вона встигла зробити, справді вражає. Її праці, безумовно, займатимуть помітне і вагомим місце в теоретичному арсеналі українського філософського мислення, допомагатимуть українському суспільству відшукати шляхи до вільного, гуманістичного і морального буття. Кращий спосіб зберігати пам'ять про Марію Дмитрівну Култаєву, це читати і перечитувати її книги, статті, залишатися у спілкуванні з її думками, ідеями, втілювати в життя їх величезний евристичний і практичний потенціал.

Посилання:

Култаєва, М. Д. (2014). Суспільне покликання філософії освіти у сучасних соціокультурних контекстах. *Вісник ХНПУ імені ГС Сковороди. «Філософія», 42*, 186-194.

References:

Kultaeva, M. D. (2014). The social vocation of the philosophy of education in modern sociocultural contexts. *Bulletin of G. S. Skovoroda KhNPU "Philosophy", 42*, 186-194.

Vil Bakirov. Mariia Dmytrivna Kultaieva – a bright personification of philosophical and pedagogical creativity

Words of gratitude and deep respect for Mariia Dmytrivna Kultaieva from her colleague and friend Vil Savbanovych Bakirov.

Бакіров, Віль, доктор соціологічних наук, професор, академік Національної академії наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України.

E-mail: bakirov.vil@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5110-3403>

Bakirov, Vil, Doctor of Sociological Sciences, Professor, Full Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

E-mail: bakirov.vil@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5110-3403>